

**การประเมินมาตรฐานงานสุขภาพช่องปากในหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU)
และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCU) เขตสุขภาพที่ 5 ปีงบประมาณ 2566**

ดลฤดี แก้วสวาท
ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี

1.บริบทเขตสุขภาพที่ 5 (ข้อมูล ณ 5 ก.ย.66)

1.1 จำนวนหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ (รพ.สต. /สอ.)	ทั้งหมด	917	แห่ง
มีทันตภิบาล/ นักวิชาการสาธารณสุข(ทันตสาธารณสุข)	ทั้งหมด	421	แห่ง (45.91 %)
1.1.1 จำนวนหน่วยบริการ (รพ.สต. /สอ.) สังกัดกระทรวงสาธารณสุข		471	แห่ง
มีทันตภิบาล/ นักวิชาการสาธารณสุข(ทันตสาธารณสุข)		229	แห่ง (48.62%)
1.1.2 จำนวนหน่วยบริการ (รพ.สต. /สอ.) สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		446	แห่ง
สังกัด อบจ. 439 แห่ง , เทศบาลตำบล 4 แห่ง และ อบต. 3 แห่ง			
มีทันตภิบาล/ นักวิชาการสาธารณสุข(ทันตสาธารณสุข)		192	แห่ง (43.05%)

1.2 จำนวน PCU และ NPCU

(ข้อมูลที่ขึ้นทะเบียน สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ (สสป.) 19 ก.ย.2565)

จำนวน PCU 90 แห่ง / 90 ทีม

จำนวน NPCU 154 ทีม (หน่วยบริการแม่ข่าย 154 แห่ง + หน่วยบริการลูกข่าย 307 แห่ง)

PCU 90 แห่ง มีทันตแพทย์ดูแล 49 แห่ง มีทันตภิบาลประจำ 58 แห่ง

NPCU 154 ทีม มีทันตแพทย์ดูแล 98 แห่ง มีทันตภิบาลประจำทีม 131ทีม (187 แห่ง)

2. การประเมินมาตรฐานงานสุขภาพช่องปากใน PCU และ NPCU เขตสุขภาพที่5 ปีงบประมาณ 2566

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของ PCU และ NPCU ในเขตสุขภาพที่ 5 ที่ประเมินตนเอง ด้วยเกณฑ์การประเมินมาตรฐานงานสุขภาพช่องปากในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิและเครือข่ายบริการสุขภาพปฐมภูมิ ปี 2566 <http://phddb-service.moph.go.th/APP/ORALHEALTH/index.php/dashboard/news>

รายการ	ประเทศ		เขต5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.จำนวนหน่วยบริการ PCU NPCU ทั้งหมด	6,626	100	551	100
จำนวนหน่วยบริการที่ประเมินตนเอง	5,949	89.78	398	72.23
2.จำนวนทีม ทั้งหมด	3,191	100	244	100
จำนวนทีม ที่ประเมินตนเอง	2,955	92.60	211	86.48

การประเมินเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิและเครือข่าย
บริการสุขภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. อัตรากำลังคน (ตัวชี้วัดที่ 1,2,3)
2. โครงสร้างกายภาพ ครุภัณฑ์ และเครื่องมือ (ตัวชี้วัดที่ 4,5)
3. ศักยภาพบริการสุขภาพช่องปาก (ตัวชี้วัดที่ 6-15)

การประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / NPCU แบ่งออกได้เป็น 15 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ทันตแพทย์ที่รับผิดชอบหน่วยบริการปฐมภูมิ และให้บริการ
 - 1.1 สัดส่วนประชากรต่อทันตแพทย์
 - 1.2 ทันตแพทย์ร่วมให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม
 - 1.3 ทันตแพทย์ที่รับผิดชอบ PCU/NPCU ผ่านการอบรมตามหลักสูตรทันตกรรมครอบครัว หรือหลักสูตรตามที่คณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาสุขภาพช่องปาก เห็นชอบ
2. เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข/นักวิชาการสาธารณสุข (ทันตสาธารณสุข) ปฏิบัติประจำเพื่อดูแลประชากร
 - 2.1 สัดส่วนประชากรต่อทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานประจำ
 - 2.2 มีทันตภิบาลบริการ (ประจำ หรือ หมุนเวียน) ใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม
 - 2.3 ทันตภิบาล (ประจำ) ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ
3. ผู้ช่วยงานทันตกรรมมีส่วนเหมาะสมกับทันตบุคลากรผู้ให้บริการ
4. โครงสร้างกายภาพ
5. ครุภัณฑ์ และเครื่องมือ
6. บริการให้คำปรึกษาและบริการนัดหมาย
7. การส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง
8. การส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพและมีความรู้ในการจัดการสุขภาพช่องปากของตนเอง ครอบครัว และชุมชน
9. ตรวจคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล
10. บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากตามกลุ่มเป้าหมาย
11. บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน
12. บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน
13. บริการทันตกรรมในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้ป่วยเบาหวานที่คุมน้ำตาลไม่ได้ ผู้ป่วยรังสีรักษา ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยจิตเวชและเด็กเล็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีโอกาสเกิดโรคในช่องปาก
14. บริการทันตกรรมกรณีมีภาวะฉุกเฉินด้านช่องปากและการส่งต่อกรณีฉุกเฉิน
15. การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่าย ในการส่งเสริมสุขภาพที่ผนวกรวมสุขภาพช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งการป้องกันและควบคุมโรคในระดับชุมชน

โดยระดับการผ่านเกณฑ์ประเมินมาตรฐานฯ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ผ่านเกณฑ์ชั้นกลาง และผ่านเกณฑ์ชั้นสูง

ตารางที่ 2 แสดงวิธีการสรุปผลระดับการผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมในหน่วย บริการสุขภาพปฐมภูมิและเครือข่ายบริการสุขภาพปฐมภูมิ ปี 2566

ตัวชี้วัดที่	ระดับการผ่านเกณฑ์ประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / PCU		
	เกณฑ์ขั้นต่ำ	เกณฑ์ชั้นกลาง	เกณฑ์ชั้นสูง
1.1 สัตว์ส่วนประชากรต่อทันตแพทย์	-	-	ไม่เกิน 12,000 คน ต่อ ทพ. 1 คน
1.2 ทันตแพทย์ร่วมให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม	มี ทพ.ให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่ง	มี ทพ.ให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่ง	มี ทพ.ให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่ง
1.3 ทันตแพทย์ที่รับผิดชอบ PCU/NPCU ผ่านการอบรมตามหลักสูตรทันตกรรม ครอบครัว หรือหลักสูตรที่กำหนดไว้	-	-	ทพ.ในทีม อย่างน้อย 1 คน ผ่านการอบรมฯ
2.1 สัตว์ส่วนประชากรต่อทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานประจำ	-	-	ไม่เกิน 6,000 คน ต่อ ทันตภิบาล 1 คน
2.2 มีทันตภิบาลบริการ (ประจำ หรือ หมุนเวียน) ใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม	มี ทภ.ให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่ง ประจำ/หมุนเวียน	มี ทภ.ให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่ง ประจำ/หมุนเวียน	มี ทภ.ให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่ง ประจำ/หมุนเวียน
2.3 ทันตภิบาล (ประจำ) ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ	-	-	ทภ.ในทีม อย่างน้อย 1 คน ผ่านการอบรมฯ
3. ผู้ช่วยงานทันตกรรมมีสัดส่วนเหมาะสมกับทันตบุคลากรผู้ให้บริการ	-	-	กรณีมีศูนย์ทันตกรรม มีผู้ช่วยฯ 1 คน ต่อ ศูนย์ทันตกรรม 1 ตัว ในทุกหน่วยบริการ
4. โครงสร้างกายภาพ (ข้อคำถามที่ 3.1(1) - 3.1(12))	-	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีคลินิกทันตกรรมที่มีโครงสร้างผ่านเกณฑ์ครบ 12 ข้อ	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีคลินิกทันตกรรมที่มีโครงสร้างผ่านเกณฑ์ครบ 12 ข้อ
5. ครุภัณฑ์และเครื่องมือ (ข้อคำถามที่ 3.2(1), 3.2(4)-(8), 3.2(11)-(13))	-	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีครุภัณฑ์และเครื่องมือ 8 รายการ (คือยกเว้น 3.2(11) Dental x-ray)	ผ่านตัวชี้วัดชั้นสูง หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีครุภัณฑ์และเครื่องมือ ครบ 9 รายการ

ตัวชี้วัดที่	ระดับการผ่านเกณฑ์ประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / PCU		
	เกณฑ์ขั้นต่ำ	เกณฑ์ชั้นกลาง	เกณฑ์ชั้นสูง
6. บริการให้คำปรึกษาและบริการนัดหมาย (ข้อคำถามที่ 4.1(1)-4.1(4))	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการ 4 ข้อ แต่จำกัดช่วงเวลา ให้บริการ	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการ 4 ข้อ แต่จำกัดช่วงเวลา ให้บริการ	ผ่านตัวชี้วัดชั้นสูง หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการ 4 ข้อ พร้อมให้บริการตลอดเวลา เปิดทำการของหน่วยบริการ
7. การส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง (ข้อคำถามที่ 4.2(1)-4.2(3))	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการครบ 3 ข้อ	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการครบ 3 ข้อ	ผ่านตัวชี้วัดชั้นสูง หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการครบ 3 ข้อ - มีการติดตามผลการส่งต่อ หรือการรับกลับ - มีระบบการคืนข้อมูล สุขภาพช่องปากให้กับ ผู้รับบริการที่เป็นรูปธรรม
8. การส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพและมี ความรู้ในการจัดการสุขภาพช่องปากของ ตนเอง ครอบครัว และชุมชน (ข้อคำถามที่ 4.3(1)-4.3(3))	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการครบ 2 ข้อ	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการครบ 2 ข้อ	ผ่านตัวชี้วัดชั้นสูง หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการครบ 3 ข้อ (เพิ่มการทำงานร่วมกับ อสม. และภาคีเครือข่าย เป็นทีมสร้างเสริมสุขภาพใน การดูแลสุขภาพช่องปาก)
9. ตรวจสอบการประเมินความเสี่ยง และ วางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล (ข้อคำถามที่ 4.4.1(1) - 4.4.1(2))	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการ +สนับสนุน ให้ผู้รับบริการ ครอบครัว มีส่วนร่วม ตัดสินใจวางแผน การดูแลตนเอง	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการ +สนับสนุน ให้ผู้รับบริการ ครอบครัว มีส่วนร่วม ตัดสินใจวางแผน การดูแลตนเอง	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม มีบริการ และสนับสนุน ให้ผู้รับบริการ ครอบครัว มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนการดูแลสุขภาพ ช่องปากของตนเอง
10. บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ตามกลุ่มเป้าหมาย (ข้อคำถามที่ 4.4.2(1) - 4.4.2(7)) 7 กลุ่มเป้าหมาย : หญิงตั้งครรภ์ เด็ก0-2ปี เด็ก3-5ปี วัยเรียน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยโรคเรื้อรัง	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการเป็นบาง กิจกรรม ให้แก่ 7 กลุ่มเป้าหมาย	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการเป็นบาง กิจกรรม ให้แก่ 7 กลุ่มเป้าหมาย	ผ่านตัวชี้วัดชั้นสูง หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการครบทุกกิจกรรม ในหญิงตั้งครรภ์ เด็ก0-2ปี เด็ก3-5ปี วัยเรียน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง

ตัวชี้วัดที่	ระดับการผ่านเกณฑ์ประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / PCU		
	เกณฑ์ขั้นต่ำ	เกณฑ์ชั้นกลาง	เกณฑ์ชั้นสูง
11. บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน (ข้อคำถามที่ 4.4.3(1) - 4.4.3(2)) -ในสถานบริการ -ที่บ้านของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง หรือกลุ่มอื่นๆ เช่น ทารก หญิงให้นมบุตร เด็กก่อนวัยเรียน	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการครบ 2 ข้อ	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการครบ 2 ข้อ	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการ ครบ 2 ข้อ
12. บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน (ข้อคำถามที่ 4.4.4(1) - 4.4.4(2))	-	-	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการ ข้อใดข้อหนึ่ง -รักษาโรคเหงือก/ปริทันต์ -ใส่ฟันเทียมชนิดถอดได้ -หรืองานเฉพาะทางอื่นๆ
13. บริการทันตกรรมในกลุ่มเสี่ยง (ข้อคำถามที่ 4.4.5(1) - 4.4.5(2)) -ตรวจและรักษาตามอาการสำคัญ ดำเนินการร่วมกับทีมบริการสุขภาพปฐมภูมิ -วางแผนการรักษา เพื่อส่งเสริมป้องกัน และฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก	-	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการครบ 2 ข้อ	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม จัดบริการ ครบทั้ง 2 ข้อ
14. บริการทันตกรรมกรณีมีภาวะฉุกเฉิน ด้านช่องปากและการส่งต่อกรณีฉุกเฉิน (ข้อคำถามที่ 4.4.6)	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่ง จัดบริการ	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่ง จัดบริการ	หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่ง จัดบริการ
15. การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม ของประชาชนและภาคีเครือข่ายในการ ส่งเสริมสุขภาพ ที่ผนวกรวมสุขภาพ ช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งการป้องกัน และควบคุมโรคในระดับชุมชน (ข้อคำถามที่ 4.5(1) - 4.5(3))	-	ผ่านตัวชี้วัดขั้นต่ำ หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม เคยจัด/มีแผนจัด กิจกรรม 2 ข้อ	ผ่านตัวชี้วัดชั้นสูง หน่วยบริการอย่างน้อย 1 แห่งในทีม เคยจัด/มีแผนจัด กิจกรรมทั้ง 3 ข้อ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของ PCU และ NPCU ทั่วประเทศ และภายในเขตสุขภาพที่ 5 ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / NPCU ปี 2566

รายการ	ประเทศ		เขต 5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนหน่วยบริการที่ประเมินตนเอง	5,949	89.78	398	72.23
จำนวนทีม ที่ประเมินตนเอง	2,955	92.60	211	86.48
ผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์				
ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	147	4.97	10	4.74
ผ่านเกณฑ์ชั้นกลาง	86	2.91	8	3.79
ผ่านเกณฑ์ชั้นสูง	0	0	0	0
ไม่ผ่านเกณฑ์	2,723	92.12	193	91.47

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของ PCU และ NPCU ในเขตสุขภาพที่ 5 ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / NPCU ปี 2566

จังหวัด	จำนวนทีม		ผ่านเกณฑ์ชั้นกลาง		ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ		ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ทั้งหมด	ที่ประเมิน	แห่ง	ร้อยละ	แห่ง	ร้อยละ	แห่ง	ร้อยละ
ราชบุรี	45	45	2	4.4	3	6.7	40	88.9
กาญจนบุรี	28	26	2	7.7	2	7.7	22	84.6
สุพรรณบุรี	49	18	-	-	1	5.6	17	94.4
นครปฐม	41	41	2	4.9	2	4.9	37	90.2
สมุทรสาคร	15	15	1	6.7	-	-	14	93.3
สมุทรสงคราม	11	11	-	-	-	-	11	100.0
เพชรบุรี	28	28	-	-	1	3.6	27	96.4
ประจวบคีรีขันธ์	27	27	1	3.7	1	3.7	25	92.6
รวม เขต 5	244	211	8	3.8	10	4.7	193	91.5

จากการประเมินตนเองของทันตบุคลากรใน PCU และ NPCU ในเขตสุขภาพที่ 5 จำนวน 211 ทีม พบว่าจำนวนทีม PCU/NPCU ที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำเป็นต้นไป มี 18 แห่ง หรือร้อยละ 8.5 ของทีมที่ประเมินตนเองทั้งหมด โดยเป็นทีม PCU 12 ทีม และทีม NPCU 6 ทีม สัดส่วนร้อยละของ PCU / NPCU ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ใกล้เคียงกับระดับประเทศ คือ ประมาณร้อยละ 92 (จังหวัดสุพรรณบุรี มีสัดส่วนจำนวนทีมที่ประเมินตนเอง ร้อยละ 36.7 ของจำนวนทีมทั้งหมดในจังหวัด เนื่องจากการถ่ายโอน รพ.สต.ไปสังกัด อบจ.) โดยตัวชี้วัดที่ทีม PCU/NPCU ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละของทีม PCU/NPCU ในเขตสุขภาพที่ 5 ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ แยกรายตัวชี้วัด ในการประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / NPCU ปี 2566

	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปข
จำนวนทีมทั้งหมด (ทีม)	244	45	28	49	41	15	11	28	27
จำนวนทีมที่ประเมินตนเอง (ทีม)	211	45	26	18	41	15	11	28	27
- PCU (ทีม)	84	14	16	5	17	13	1	9	9
- NPCU (ทีม)	127	31	10	13	24	2	10	19	18
	ร้อยละของทีม PCU / NPCU ที่ ไม่ผ่านเกณฑ์ ขั้นต่ำ								
ตัวชี้วัดเกณฑ์ขั้นต่ำ	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปข
1.2 ทันตแพทย์ร่วมให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม	72.0	60.0	65.4	83.3	73.2	60.0	90.9	82.1	77.8
2.2 มีทันตภิบาลบริการ (ประจำหรือหมุนเวียน)ใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม	38.4	28.9	23.1	61.1	43.9	46.7	27.3	64.3	18.5
6. บริการให้คำปรึกษาและบริการนัดหมาย	10.9	6.7	11.5	22.2	12.2	13.3	9.1	7.1	11.1
7. การส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง	26.5	28.9	26.9	33.3	29.3	33.3	27.3	10.7	25.9
8. ส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพ และมีความรู้ในการจัดการสุขภาพช่องปากของตนเอง ครอบครัว และชุมชน	12.8	13.3	15.4	11.1	7.3	20.0	18.2	10.7	14.8
9. ตรวจคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล	18.5	13.3	15.4	16.7	22.0	20.0	27.3	10.7	29.6
10. บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ตามกลุ่มเป้าหมาย	14.2	15.6	7.7	11.1	9.8	26.7	18.2	3.6	29.6
11. บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน	43.6	51.1	50.0	72.2	31.7	33.3	63.6	25.0	40.7
14. บริการทันตกรรมกรณีภาวะฉุกเฉินด้านช่องปากและการส่งต่อกรณีฉุกเฉิน	28.9	37.8	23.1	44.4	19.5	40.0	36.4	17.9	25.9

ตัวชี้วัดที่ทีม PCU/NPCU ในเขตสุขภาพที่ 5 ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ

ตัวชี้วัดที่ 1.2 มีทันตแพทย์ร่วมให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม (ไม่ผ่านร้อยละ 72.0)

ตัวชี้วัดที่ 11 บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน (ไม่ผ่านร้อยละ 43.6)

ตัวชี้วัดที่ 2.2 มีทันตภิบาลบริการ แบบประจำหรือหมุนเวียนใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม (ไม่ผ่านร้อยละ 38.4)

โดยรายละเอียดของการผ่านตัวชี้วัดที่ 1.2 มีทันตแพทย์ร่วมให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม ทีมที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 59 ทีม เป็นทีม PCU 40 ทีม และทีม NPCU 19 ทีม และข้อมูลรายหน่วยบริการ 398 แห่งที่ประเมินตนเอง พบว่า 127 แห่ง (ร้อยละ 31.9) มีทันตแพทย์ร่วมให้บริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิ

ตัวชี้วัดที่ 11 บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน ทีมที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 119 ทีม เป็นทีม PCU 42 ทีม และทีม NPCU 77 ทีม และข้อมูลรายหน่วยบริการ 398 แห่งที่ประเมินตนเอง พบว่าหน่วยบริการ 119 แห่ง (ร้อยละ 29.9) ยังไม่มีบริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่สถานพยาบาล ในกรณีผู้ป่วยทั่วไป และหน่วยบริการ 237 แห่ง (ร้อยละ 59.5) ยังไม่มีบริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่บ้านของผู้ป่วยในกรณีผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง

ตัวชี้วัดที่ 2.2 มีทันตภิบาลบริการ (ประจำ หรือ หมุนเวียน) ใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม ทีมที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 130 ทีม เป็นทีม PCU 61 ทีม และทีม NPCU 69 ทีม และข้อมูลรายหน่วยบริการ 398 แห่งที่ประเมินตนเอง พบว่า 282 แห่ง (ร้อยละ 70.9) มีทันตภิบาลให้บริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิ

ตารางที่ 6 แสดงรายละเอียดหัวข้อการประเมินตามตัวชี้วัด ที่หน่วยบริการปฐมภูมิ ในเขตสุขภาพที่ 5 ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมใน PCU / NPCU ปี 2566

	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปช
จำนวนหน่วยบริการปฐมภูมิที่ขึ้นทะเบียนในทีมPCU/NPCU (แห่ง) ทีมPCU 90 แห่ง, ทีมNPCU 461 แห่ง	551	110	46	129	76	20	39	74	57
จำนวนหน่วยบริการที่ประเมินตนเอง	398	74	41	51	76	15	23	74	44
- อยู่ในทีม PCU (แห่ง)	84	14	16	5	17	13	1	9	9
- อยู่ในทีม NPCU (แห่ง)	314	60	25	46	59	2	22	65	35
	ร้อยละของหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ผ่านเกณฑ์								
ตัวชี้วัด	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปช
ด้านอัตรากำลังคน									
1.1 สัดส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ ไม่เกิน 12,000 คน ต่อ ทพ. 1คน	27.1	41.9	29.3	13.7	26.3	33.3	39.1	24.3	13.6
1.2 ทันตแพทย์ร่วมให้บริการใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม	31.9	41.9	41.5	23.5	38.2	40.0	17.4	28.4	15.9
1.3 ทันตแพทย์ที่รับผิดชอบ PCU/NPCU ผ่านการอบรม ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้	31.2	44.6	53.7	23.5	38.2	33.3	21.7	10.8	22.7
2.1 สัดส่วนประชากรต่อทันตภิบาล ที่ปฏิบัติงานประจำ ไม่เกิน 6,000 คน ต่อทันตภิบาล 1 คน	55.0	62.2	51.2	58.8	51.3	20.0	69.6	47.3	65.9

	ร้อยละของหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ผ่านเกณฑ์								
ตัวชี้วัด	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปช
2.2 มีทันตภิบาลบริการ (ประจำ หรือ หมุนเวียน) ใน PCU/NPCU ทุกแห่งในทีม	70.9	75.7	80.5	66.7	72.4	53.3	73.9	54.1	88.6
2.3 ทันตภิบาล (ประจำ) ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดไว้	16.3	25.7	12.2	11.8	25.0	33.3	0.0	8.1	11.4
หน่วยบริการที่มียูนิตทำฟัน (แห่ง)	114	29	10	6	36	6	9	7	11
3. มีผู้ช่วยงานทันตกรรมอย่างน้อย 1 คนต่อ ยูนิตทันตกรรม 1 ตัว	36.7	54.7	30.3	15.8	52.2	42.9	52.9	13.7	30.6
4.ด้านโครงสร้างกายภาพ									
1) พื้นที่ห้องตรวจและห้องให้บริการทันตกรรมไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร ต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม กันเป็นสัดส่วน	76.1	73.0	80.5	70.6	89.5	86.7	60.9	68.9	77.3
2) มีโต๊ะทำงานของทันตบุคลากร และเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงาน แยกจากคลินิกบริการทันตกรรม	66.1	60.8	68.3	64.7	76.3	73.3	60.9	62.2	63.6
3) มีพื้นที่สำหรับการสาธิตและฝึกปฏิบัติแปรงฟัน	78.4	73.0	82.9	78.4	96.1	66.7	73.9	68.9	75.0
4) การสัญจรและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยต้องกระทำโดยสะดวก	78.1	73.0	95.1	78.4	90.8	80.0	65.2	59.5	86.4
5) มีบริเวณสำหรับให้ผู้ป่วยนั่งรอ แยกจากบริเวณที่ให้การรักษา เก้าอี้อย่างน้อย 5 คนต่อ 1 ยูนิตทำฟัน	81.2	78.4	92.7	72.5	92.1	80.0	78.3	74.3	79.5
6) ห้องตรวจหรือห้องให้การรักษามีอ่างฟอกมือชนิดไม่ใช้มือเปิดปิดน้ำ และไม่ใช้ปะปนกับอ่างล้างเครื่องมือ	46.5	48.6	41.5	45.1	71.1	26.7	47.8	31.1	38.6
7) มีแสงสว่างเพียงพอ มองเห็นได้ชัดเจนในเวลาปฏิบัติงาน	84.7	79.7	95.1	76.5	93.4	93.3	78.3	78.4	88.6
8) ความสูงของเพดานห้อง ไม่ต่ำกว่า 2.60 เมตร	83.7	79.7	92.7	76.5	90.8	93.3	82.6	75.7	88.6
9) ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เพื่อประสิทธิภาพการควบคุมการติดเชื้อ	70.6	70.3	63.4	76.5	81.6	93.3	56.5	66.2	59.1
10) ติดตั้งเครื่องระบายอากาศ มีระบบระบายอากาศ ด้วยการ Dilution ด้วยอากาศสะอาดในปริมาณขั้นต่ำ 12 ACH	54.0	43.2	36.6	68.6	71.1	73.3	30.4	63.5	31.8

	ร้อยละของหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ ผ่านเกณฑ์								
ตัวชี้วัด	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปช
11) มีป้ายประกาศให้รายละเอียดชัดเจนว่าเป็นหน่วยบริการทันตกรรม แสดงรายชื่อ รูปถ่ายผู้ให้บริการ ตำแหน่งงาน วันและเวลาประจำการ แจ้งสิทธิการให้บริการทันตกรรม และสิทธิผู้ป่วย	62.6	58.1	63.4	58.8	73.7	80.0	52.2	59.5	59.1
12) มีป้ายเครื่องหมายห้ามสูบบุหรี่มองเห็นได้ชัดเจน และมีมาตรการห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณคลินิก	79.9	78.4	85.4	66.7	96.1	80.0	78.3	73.0	77.3
5.ด้านครุภัณฑ์และเครื่องมือ									
1) ยูนิตทำฟัน ต้องมีอย่างน้อย 1 ยูนิตต่อผู้ให้บริการ 1 คน	78.6	74.3	82.9	74.5	89.5	93.3	73.9	68.9	81.8
2) ชุดออกหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่ ต้องมีอย่างน้อย 1 ชุด	36.2	31.1	43.9	49.0	38.2	46.7	13.0	31.1	36.4
3) มีเครื่องมือสำหรับการให้บริการที่ สอดคล้อง และมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ	72.6	66.2	85.4	70.6	88.2	80.0	69.6	60.8	65.9
4) มีตู้เย็นสำหรับเก็บยาหรือเวชภัณฑ์ ไม่มีอาหาร หรือเครื่องดื่มปะปน	78.6	81.1	75.6	74.5	92.1	80.0	65.2	74.3	72.7
5) มีตู้ หรือชั้นเก็บยาและเวชภัณฑ์	84.2	85.1	75.6	84.3	96.1	86.7	82.6	74.3	86.4
6) มีตู้เก็บวัสดุทันตกรรม อย่างน้อย 1 ตู้ต่อ1 ยูนิต ทันตกรรม	75.1	71.6	70.7	76.5	90.8	73.3	69.6	66.2	75.0
7) มีเครื่องชุดหินปูนไฟฟ้า 1 เครื่อง ต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	74.6	68.9	80.5	76.5	86.8	86.7	69.6	66.2	68.2
8) มีเครื่องฉายแสงสำหรับวัสดุอุดฟัน 1 เครื่องต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	73.6	70.3	80.5	72.5	85.5	80.0	73.9	64.9	65.9
9) มีเครื่องบั่นผสมอมัลกัม (Amalgamator) อย่างน้อย 1 เครื่อง	73.4	68.9	78.0	74.5	89.5	86.7	69.6	62.2	63.6
10) เครื่องนึ่งฆ่าเชื้อ (autoclave) อย่างน้อย 1 เครื่อง	72.9	71.6	68.3	82.4	97.4	80.0	47.8	52.7	70.5
11) เครื่องเอกซเรย์ฟัน (Dental X-ray) อย่างน้อย 1 เครื่อง	12.1	8.1	14.6	3.9	14.5	33.3	8.7	10.8	18.2
12) ชุด Hand Instrument เพียงพอ สำหรับการบริการและผ่านการทำให้ปราศจากเชื้อได้ตามมาตรฐาน IC	69.3	64.9	78.0	66.7	86.8	73.3	69.6	59.5	56.8
13) อุปกรณ์ช่วยชีวิตฉุกเฉินพร้อมใช้	80.4	86.5	85.4	80.4	92.1	80.0	73.9	71.6	63.6

	ร้อยละของหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ ผ่านเกณฑ์								
ตัวชี้วัด	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปข
ด้านศักยภาพบริการสุขภาพช่องปาก									
6. บริการให้คำปรึกษาและ บริการนัดหมาย	(ผ่านเกณฑ์ คือ เปิดให้บริการ นับรวมทั้งแบบจำกัดช่วงเวลาให้บริการ หรือ พร้อมให้บริการตลอดเวลาเปิดทำการ)								
- ให้คำปรึกษาปัญหาทางด้านสุขภาพ ช่องปากแก่ผู้รับบริการและครอบครัว	79.4	83.8	80.5	74.5	84.2	86.7	73.9	67.6	88.6
- ให้คำแนะนำการปฏิบัติตน การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง	79.1	83.8	78.0	74.5	84.2	86.7	65.2	70.3	88.6
- ให้คำแนะนำที่จำเป็นเพื่อให้ ผู้รับบริการสามารถตัดสินใจใน การเลือกรับบริการหรือส่งต่อ	78.1	81.1	80.5	70.6	84.2	86.7	69.6	64.9	93.2
- ให้บริการนัดหมายเพื่อเข้ารับการ ดูแลสุขภาพช่องปากที่เหมาะสม	73.9	78.4	80.5	58.8	75.0	86.7	73.9	62.2	90.9
7. บริการการส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง									
7.1 จัดระบบการส่งต่อผู้ป่วย - มีบริการส่งต่อ แต่ยังไม่มีการ ติดตามผล	37.4	41.9	34.1	37.3	31.6	26.7	39.1	45.9	31.8
- มีบริการส่งต่อ และติดตามผล	38.9	41.9	41.5	27.5	44.7	46.7	26.1	29.7	54.5
7.2 ให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแล ในขั้นตอนการส่งต่อ ประสานและ ติดตามดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง - มีบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วย และผู้ดูแลในขั้นตอนการส่งต่อ	45.7	51.4	53.7	49.0	32.9	40.0	52.2	50.0	38.6
- มีบริการให้คำปรึกษาขั้นตอน การส่งต่อ รวมทั้งช่วยประสานและ ติดตามดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง ทั้งการส่งไปและรับกลับ	27.1	27.0	19.5	15.7	34.2	33.3	8.7	27.0	43.2
7.3 ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปาก รายบุคคลให้กับผู้รับบริการ - ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปาก รายบุคคลให้กับผู้รับบริการ โดยการ บอกกล่าว	46.7	44.6	46.3	47.1	44.7	33.3	52.2	48.6	52.3
- ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปาก รายบุคคลให้กับผู้รับบริการ โดยมี ระบบการคืนข้อมูลที่เป็นรูปธรรม	13.6	16.2	4.9	9.8	18.4	40.0	4.3	9.5	15.9

	ร้อยละของหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ ผ่านเกณฑ์								
ตัวชี้วัด	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปข
8. ส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพ และมีความรู้ในการจัดการสุขภาพ ช้องปากตนเอง ครอบครัว ชุมชน									
-ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็น	80.9	86.5	80.5	76.5	86.8	86.7	82.6	71.6	79.5
-ฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพ ช้องปากด้านต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้ สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้	73.9	75.7	73.2	70.6	85.5	80.0	60.9	67.6	70.5
-ทำงานร่วมกับ อสม. และภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นทีมสร้าง เสริมสุขภาพของชุมชน	65.6	64.9	58.5	60.8	76.3	86.7	52.2	66.2	59.1
9.ตรวจคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนการดูแลสุขภาพ ช้องปากรายบุคคล									
-ตรวจคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง	72.4	73.0	82.9	72.5	77.6	86.7	69.6	66.2	59.1
-ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับบริการ/ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนดูแลสุขภาพช่องปากตนเอง	68.8	73.0	73.2	64.7	72.4	80.0	60.9	70.3	54.5
10. บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพ ช้องปากตามกลุ่มเป้าหมาย									
10.1 กลุ่มหญิงตั้งครรภ์									
-จัดบริการบางกิจกรรม	17.1	13.5	19.5	21.6	21.1	40.0	4.3	8.1	22.7
-จัดครบทุกกิจกรรม	60.3	64.9	65.9	52.9	60.5	40.0	69.6	73.0	36.4
10.2 กลุ่มเด็กอายุ 0-2 ปี									
-จัดบริการบางกิจกรรม	25.4	18.9	29.3	17.6	42.1	46.7	13.0	12.2	34.1
-จัดครบทุกกิจกรรม	65.8	74.3	63.4	68.6	53.9	33.3	69.6	77.0	61.4
10.3 กลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี									
-จัดบริการบางกิจกรรม	22.6	29.7	14.6	13.7	39.5	40.0	4.3	8.1	27.3
-จัดครบทุกกิจกรรม	67.8	64.9	75.6	72.5	59.2	40.0	73.9	75.7	68.2
10.4 กลุ่มวัยรุ่นและวัยรุ่น 6-14 ปี									
-จัดบริการบางกิจกรรม	27.9	31.1	31.7	19.6	43.4	33.3	4.3	16.2	31.8
-จัดครบทุกกิจกรรม	61.8	60.8	58.5	64.7	55.3	40.0	73.9	68.9	63.6
10.5 กลุ่มวัยทำงาน 15-59 ปี									
-จัดบริการบางกิจกรรม	16.1	13.5	14.6	11.8	28.9	33.3	4.3	10.8	13.6
-จัดครบทุกกิจกรรม	70.4	74.3	73.2	66.7	64.5	53.3	78.3	68.9	79.5

	ร้อยละของหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ ผ่านเกณฑ์								
ตัวชี้วัด	เขต5	รบ	กจ	สพ	นฐ	สค	สส	พบ	ปช
10.6 กลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป									
-จัดบริการบางกิจกรรม	23.9	27.0	22.0	13.7	38.2	33.3	8.7	13.5	29.5
-จัดครบทุกกิจกรรม	65.8	64.9	68.3	66.7	57.9	53.3	69.6	74.3	65.9
10.7 กลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง									
-จัดบริการบางกิจกรรม	22.6	20.3	26.8	15.7	38.2	20.0	4.3	10.8	34.1
-จัดครบทุกกิจกรรม	64.3	64.9	63.4	64.7	55.3	66.7	73.9	70.3	63.6
11. บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน									
บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่สถานพยาบาล ในกรณีผู้ป่วยทั่วไป	70.1	70.3	73.2	39.2	77.6	86.7	69.6	67.6	88.6
บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่บ้านของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง	40.5	35.1	41.5	23.5	51.3	66.7	21.7	45.9	40.9
12. บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน									
ประเภทงานรักษาโรคปริทันต์	40.2	48.6	39.0	21.6	34.2	46.7	34.8	50.0	43.2
ประเภทงานใส่ฟันเทียมถอดได้	14.3	9.5	12.2	11.8	13.2	26.7	13.0	21.6	13.6
13. บริการทันตกรรมในกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้ป่วยเบาหวานที่คุมน้ำตาลไม่ได้ ผู้ป่วยรังสีรักษา ผู้พิการ ดัดเตี้ย ฯลฯ									
ตรวจและรักษาตามอาการสำคัญ โดยดำเนินการร่วมกับทีมปฐมภูมิ	40.2	41.9	34.1	29.4	48.7	53.3	8.7	48.6	38.6
วางแผนการรักษาเพื่อส่งเสริมป้องกัน และฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก	51.8	52.7	56.1	39.2	63.2	60.0	34.8	51.4	47.7
14. บริการทันตกรรมกรณีมีภาวะฉุกเฉินด้านช่องปากและการส่งต่อ	46.7	47.3	56.1	29.4	52.6	60.0	30.4	50.0	45.5
15. การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่าย ด้านสุขภาพช่องปาก	(ผ่านเกณฑ์ คือ หน่วยบริการเคยดำเนินการแล้ว หรือ มีแผนดำเนินการในปี)								
ส่งเสริม/สนับสนุนให้ประชาชนและภาคีเครือข่าย ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก	54.8	55.4	53.7	58.8	63.2	60.0	26.1	60.8	38.6
ส่งเสริม/สนับสนุนให้ประชาชนและภาคีเครือข่าย จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ที่เกิดจากความต้องการของชุมชนเอง	41.2	40.5	39.0	47.1	43.4	53.3	17.4	48.6	29.5
มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย	33.2	29.7	31.7	47.1	42.1	53.3	17.4	24.3	25.0

ข้อเสนอแนะ ประเด็นที่ควรพัฒนา PCU/NPCU ในเขตสุขภาพที่ 5

1. ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้หน่วยบริการปฐมภูมิทุกแห่งประเมินศักยภาพตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานงานสุขภาพช่องปากในหน่วยบริการปฐมภูมิ PCU และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ NPCU เพื่อให้มีข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาหน่วยงาน พัฒนาบริการสุขภาพช่องปากที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นทางสุขภาพของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

(ปีงบประมาณ 2566 หน่วยบริการปฐมภูมิในทีม PCU/NPCU ประเมินตนเอง 398 แห่ง หรือร้อยละ 72.2 ของหน่วยบริการที่ขึ้นทะเบียนเป็น PCU/NPCU ที่สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ แต่เป็น รพ.สต.หรือ สอ. 333 แห่ง เท่ากับร้อยละ 36.3 ของจำนวน รพ.สต./สอ.ทั้งหมดในเขตสุขภาพที่ 5 เท่านั้น)

2. ด้านกำลังคน

2.1 มีนโยบายให้หน่วยบริการปฐมภูมิทุกแห่ง มีทันตแพทย์ที่รับผิดชอบ เป็น supervisor ดูแลให้คำปรึกษางานสุขภาพช่องปากระดับปฐมภูมิ (หน่วยบริการปฐมภูมิในทีม PCU/NPCU ที่ประเมินตนเองในปีงบประมาณ 2566 ไม่มีทันตแพทย์ผู้รับผิดชอบดูแล 278 แห่ง ร้อยละ 69.8) และมีแผนการลงปฏิบัติงานของทันตแพทย์ ร่วมให้บริการใน PCU / NPCU ตอบสนองตามปัญหาสุขภาพช่องปากของประชาชน และบริบทพื้นที่

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทันตภิบาล ที่ปฏิบัติงานใน PCU/NPCU ทั้งแบบประจำและหมุนเวียน ได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพด้านระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ ปัจจุบันคือหลักสูตรประกาศนียบัตรนักวิชาการส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ (จัดโดยสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข)

2.3 สนับสนุนให้มีการจ้างผู้ช่วยงานทันตกรรม ในหน่วยบริการ PCU/NPCU ที่มีทันตบุคลากรประจำและมีชนิดทันตกรรม

3. ด้านโครงสร้างกายภาพ

3.1 สนับสนุนหน่วยบริการที่มีทันตบุคลากรให้บริการรักษาทางทันตกรรมเป็นประจำ ได้รับการปรับปรุงระบบระบายอากาศ มีอัตราการหมุนเวียนหรือถ่ายเทอากาศไม่น้อยกว่า 12 ACH และมีครุภัณฑ์และเครื่องมือครบตามมาตรฐานที่กำหนด อย่างน้อย 1 แห่งในทีม PCU/NPCU

4. ด้านศักยภาพบริการสุขภาพช่องปาก

4.1 พัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วย เชื่อมโยงระบบสุขภาพปฐมภูมิกับระบบบริการระดับทุติยภูมิ และตติยภูมิ ให้ครบวงจร มีผู้ดูแลเคสผู้ป่วยที่ส่งต่อ ช่วยประสานทั้งการส่งไปและรับกลับ ติดตามดูแลผู้ป่วยต่อเนื่อง

4.2 มีการส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากรายบุคคลให้กับผู้รับบริการหรือผู้ดูแล โดยมีระบบการคืนข้อมูลที่เป็นรูปธรรม เช่น สมุดบันทึก ใบแจ้งผล หรือใช้แอปพลิเคชัน แพลตฟอร์มต่างๆ เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเองและครอบครัว

4.3 พัฒนาศักยภาพส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในประชากร ให้ครบทุกกลุ่มอายุ และครบทุกกิจกรรมที่กำหนด โดยอาจปรับชุดบริการในเกณฑ์ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เช่น ให้บริการอุดฟันแบบ SMART Technic ควรปรับเป็น บริการอุดฟัน เช่น SMART Technic , PRR , อุดฟันด้วยกลาสไอโอโนเมอร์ ฯลฯ

(หน่วยบริการปฐมภูมิในทีม PCU/NPCU ที่ประเมินตนเองในปี 2566 จัดบริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก
บางกิจกรรม/ครบทุกกิจกรรมที่กำหนด ครบทั้ง 7 กลุ่มประชากรเป้าหมาย จำนวน 297 แห่ง ร้อยละ 74.6)

4.4 พัฒนาศักยภาพทันตบุคลากร และจัดระบบให้บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ที่บ้าน
ของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง รวมถึงการพัฒนาระบบบริการทันตกรรมสำหรับประชากรกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้ป่วยรังสี
รักษา ผู้พิการ ผู้ป่วยมีปัญหาระบบ ฯลฯ

4.5 พัฒนาศักยภาพทันตภิบาล พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานใน PCU/NPCU
จัดการกรณีมีภาวะฉุกเฉินทางทันตกรรม และจัดระบบการส่งต่อ เช่น กรณีการอักเสบติดเชื้อที่ก่อให้เกิดการ
บวมของเนื้อเยื่อทั้งในหรือนอกช่องปาก กรณีการได้รับอุบัติเหตุกระดูกแตกบริเวณใบหน้า กรณีมีภาวะเลือดออกใน
ช่องปาก เป็นต้น
